Schubert András

Rózsadombi blues fekete-fehérben

A friss hajnali levegő ébresztett rá, hogy eddig félálomban voltam. Pedig tisztán emlékeztem az éjszaka minden részletére. Pontosan végig tudtam volna mondani, hogy milyen számokat játszottam, vagy akár még a vendégek rendeléseit is. A presszó ugyan a nevéhez méltóan miniatűr volt, de ma különösen sokan voltak. Közel volt a fizetésnap, sok olyan arc is feltűnt, akiket még sohasem láttam. Erika, az ügyeletes bártündér meg is jegyezte:

– Schubikám, ma ne spórolj a bájmosolyoddal, mert ilyen termés egy darabig nem lesz!

Azt persze már régen megtanultam, hogy a vendégekkel semmi haverkodás, a szóbeli közlekedés szigorúan a zenére korlátozódhat. És még ott is észnél kell lenni. Egy pár évvel korábban még vittek be zenészeket egy kiprovokált Honvágy-dalért vagy „Bárhogy lesz, úgy lesz"ért. A legártatlanabbnak tetsző vendég is lehetett provokátor vagy provokált, megfigyelő vagy megfigyelt, esetleg ezek közül több is egy személyben.

Azt, hogy a Nagy Imre-kéziratok kicsempészését ott szervezték meg, akkor ugyan városi legendának tartottam (utóbb kiderült, igaz volt), de az „öregek" (talán már a harmincon is túl) sok valószerűbb történettel is traktáltak (ezek többnyire légből kapottak voltak).

Rendszertelen rendszerességgel játszottam a presszóban. Rudi bácsit helyettesítettem olyankor (ő már igazán bácsi volt, negyven is elmúlt), akit a törzsvendégek gyakran meghívtak privát bulikra játszani. Piszkált a kíváncsiság, hogy miféle társaságokba hívhatják, de nem is próbáltam megkérdezni. Azt hiszem hiába is kérdeztem volna, jó eséllyel fogalma sem volt. Félni és félni hagyni: ez volt a vezérelv akkoriban (amit azért saját használatra kiegészítettünk egy „ke" előtaggal).

Rudi bácsitól megtanultam viszont a dzsemmelés alapszabályát:

– Ha fogalmad nincs, hogy a többiek mit játszanak, játsszál gyors kromatikus skálákat. Legalább minden második hang stimmelni fog.

Eléggé el nem ítélhető módon Steiner Vera néni, hajdani zongoratanárnőm ezt elmulasztotta megtanítani nekem.

A presszótól gyalog néhány percre laktam. Ahhoz túl sok volt, hogy a félálmot megőrizzem, ahhoz túl kevés, hogy újra elálmosodjam. Sétáltam, ott és úgy, mint kisgyerekkorom óta annyiszor. A Statisztikai Hivatal melletti utcán, ahol Örkény akkor megjelent egypercesének főhőse írta kabátja hátára zsírkrétával a saját és utcája nevét: Keleti Károly. Jobbra a

Közért, a házkezelőség irodája, a zöldséges, a tejbolt; balra a trafik, a fodrász, a szemfelszedő. Az öröknek és megváltoztathatatlannak hitt legszűkebb környezetem. (Szó, ami szó, a Közért ma is megvan – a szemfelszedőről viszont talán már a felnőtt fiaim sem tudják, hogy micsoda.)

A baloldalon a Statisztikai Hivatal utáni két ház, mint két csipkékkel, gyöngysorokkal feldíszített finom hölgy. Ikertestvérek. A dolog pikantériája az volt, hogy én a „hölgyek" slafrokos, papucsos, hajhálós oldalát is ismertem, mert a hálószobám a háztömb közös belső kertjére nézett.

Jobbra a Mailáth-házak. A telek, amelyen épültek, hajdan a budai hóhéré volt, és tulajdonosok hosszú láncán át kerül Mailáth grófék, majd az állam tulajdonába. Az üzletsor fölött hatalmas teraszok voltak. Erkélyünkről pont rájuk lehetett látni, és én mindig vágyakozva képzeltem oda ragyogó estélyeket, ahol a pezsgőző párok között Fred Astaire és géppuska-lábú partnernője szvingelnek és szteppelnek szórakoztatásomra. Valójában legfeljebb csak száradó ruhákban és napozó nagymamákban gyönyörködhettem.

Aztán tovább a postáig (ma digitális nyomda és gyorskávézó). Szemben a Tizedes utca sarkán a hentes. A Tizedes utcát frissen nevezték át (mondhatnám, nevezték ki), korábban a Káplár utca része volt. A Káplár utca két részét a Ganz gyár választotta el. Mint Nyugat- és Kelet-Berlin, vagy Észak- és Dél-Korea – fanyalogtunk.

– Akkor lesz itt újra szabadság – mondogatta a Káplár utca túlfelén lakó barátom még évtizedekkel később is –, ha megint végig lehet sétálni a Káplár utcán.

– És akkor lesz újra kapitalizmus – tettem hozzá kötelező válaszul –, ha a moziban magyarul is bemondják a producert.

Ezen általában sikerült felbosszantani magam már a legjobb filmek első perceiben. A mélyzengésű magyar hang a jobb ügyhöz méltó buzgalommal olvasta be, hogy „a segédoperatőr második asszisztense...", majd dobpergés, és jött az, aki az egész produkciót összegründolta – és a nagy hallgatás.

A Káplár utcán ma már a Millenáris parkon keresztül végig lehet sétálni, bár az újraegyesítés elmaradt. Hogy a producert bemondják-e, nem tudom, mert hosszú ideje nem voltam moziban. Hogy a szabadság és a kapitalizmus terén hogy állunk, annak megítélését az olvasóra bízom.

Tovább sétáltam a gimnázium mellett, ahova nem vettek fel, mert nem voltam úttörő, aztán körbe a Marczibányi téren. A sportpálya már be volt kerítve, pedig még néhány évvel korábban minden nap átlósan mentem át a fekete salakos focipályán a Móricz gimnázium felé. Megkerültem a teret, tisztelgő látogatást tettem az általános iskola előtti gázlámpa hűlt

helyénél, amely alatt a délutános heteken a suli után órákig ácsorogva váltottuk meg a világot.

A Ganz gyárban lassan a reggeli műszakváltáshoz készültek, mire hazaértem. Tudtam, hogy másnap délig alhatok, mert csak délután volt szerves laborgyakorlat, amire be kellett menni az egyetemre.

Este Sas Julival találkoztam. Már a gimnáziumban sokat sündörögtem körülötte, de őt már akkor is (mint aztán még nagyon sokáig) a huszonévesek érdekelték. Úgy látszik, akkor éppen beleestem a szórásba. Akkor még nem ismertem azt (a talán Szentgyörgyi Alberttől származó) bölcsességet, hogy csalinak nem azt kell használni, amit a horgász szeret, hanem amit a hal, ezért természetes volt, hogy a Vadrózsába megyünk. Rajongtam azért a helyért. Akkor még nem a későbbi kifinomult (vagy mondjuk ki, procc) vendéglő volt, hanem presszó. A környék, a villa, a különleges (és méregdrága) italok, és mindenekelőtt a zongorista varázsolták a szememben olyannak, hogy szívem szerint minden estémet ott töltöttem volna. Tóni bácsi (na jó, ő már tényleg nyugdíjas korú volt) nem a divatos bárzongorista stílust játszotta, hanem igazi dzsesszt. Persze jó harminc évvel azelőttit, olyan Teddy Wilsonosat, gyöngyöző futamokkal, elegánsan szvingelő balkézzel. Hónapokig hallgattam, mire egyáltalán meg mertem szólítani, és csak jóval később vallottam be, hogy magam is játszogatok néha. Rögtön meginvitált, hogy üljek be a helyére egy kicsit, de erre nem voltam hajlandó. Hogy jövök én ahhoz?

Amikor Julival mentünk fel a Rózsadombra, arra gondoltam, hogy ha esetleg most is felajánlaná, talán most poénos lenne. Esetleg egy négykezes bugi-vugit, abban egész jó voltam. Erre azonban nem került sor. Juli klasszikus zenén nevelkedett, egyáltalán nem értette a lelkesedésemet.

– Mit pedálozik ez annyit? – méltatlankodott – Autóversenyzőnek képzeli magát?

Beláttam, hogy a dzsessz éppenséggel nem tartozik a közös érdeklődési területünkbe. Beszélgetésünk így hamarosan a lelki élet olyan mélységeibe merült, ahová csak nehézbúvárok tudtak volna követni minket. Philip Roth még csak akkoriban dolgozott a Portnoy-kóron, amiből pedig megtudhattam volna, hogy ilyenkor a legjobb ártatlan arccal megkérdezni:

– Akkor most dugunk, vagy esetleg inkább kinyaljalak?

És Juli sem ismerte még a Monty Pythont, hogy ezt válaszolhassa:

– Azt hittem, már sohasem kérdezed meg.

Így hát maradt a lélekbúvárkodás. Ez pedig Juli terepe volt, ahol nekem sok babér nem teremhetett. Orvosira járt, és közben rendszeresen részt vett Nárai tanár úr összejövetelein, ami – nem vitás – többet ért, mint

bármilyen akkori hivatalos pszichológiai képzés. Legendák terjedtek a tanár úr ellenállhatatlan férfiúi vonzerejéről is. Féltékeny is voltam rendesen, amit az sem enyhített, hogy tudtam, hogy már igen távol van a Juli számára veszélyes huszonéves kortól.

– Nem kellene neked valami színes dologgal foglalkozni? – kérdezte Juli váratlanul.

– Színes dologgal? – értetlenkedtem – Kifestőkönyv, gyurmázás, ilyesmire gondolsz?

– Nem tudom pontosan – tűnődött Juli – Túlságosan fekete-fehér vagy – állapította meg.

– Sok rosszat mondtak már rólam – hökkentem meg –, de ezt még nem. Kifejtenéd egy kicsit részletesebben? Nem hiszem, hogy az lenne rám jellemző, hogy túlságosan kisarkítva, feketén-fehéren látnám a világot.

– Nem, nem! – türelmetlenkedett Juli az értetlenségemen – Talán nem is te vagy fekete-fehér, csak körülötted minden.

Kezdtem kapiskálni, de Juli most már végigmondta:

– A zongora billentyűi fekete-fehérek. Sakkozol, az is fekete-fehér. A könyveid között élsz, dettó. Ahányszor elvittél moziba, csak fekete-fehér filmeket néztünk. Érted már?

– Értem, – bólintottam. – És attól félsz, hogy ha ennyire odavagyok érted, akkor talán te is fekete-fehér vagy, vagy az leszel?

Ez bejött. Juli kicsit elpirult, lesütötte a szemét, és csak halkan mormogta:

– Talált, elsüllyedt.

Fizettem, és kézen fogva elindultunk a Vérhalom tér felé.

Fiatalabb olvasóim megnyugtatására leszögezem, hogy bár ifjúságom a múlt ködébe vész, a Vérhalom téren a vérpad már akkor sem állt.

Viszont csak pár perc séta volt egyik kedvenc mélázó helyem, a József-hegyi kilátó. Oda igyekeztünk. Ha már a dzsessz nem jött be, talán ezzel nagyobb sikerem lesz. És valóban. Remélem, nem a drágán megvásárolt szeszek tették, de Julit is megfogta a hely varázsa. Meg én is. Megismételhetetlenül emlékezetessé tettük magunknak azt az estét. Nem is próbáltuk megismételni azóta sem. De sohasem késő...

Az emlékezetességhez azonban hozzájárult valaki más is. A lépcsőn lefelé jövet határozott férfihang állított meg.

– Jó estét kívánok! – üdvözölt minket a rend éber őre – Kérem a személyi igazolványokat!

Ez volt az a pillanat, amit csak azzal az ordas közhellyel lehet leírni, hogy a hetedik mennyországból visszazuhantunk a földre. Zavartan kotorásztuk elő az igazolványainkat, és nyújtottuk át a rendőrnek. Juliét nyi-

totta ki először. Hosszasan tanulmányozta. Nagyon hosszasan. A fejében hallhatóan kattogtak a kerekek. Aztán megkérdezte:

– Rokona talán Sas tábornok elvtársnak?

– Az édesapám.

A rendőr vigyázzállásba vágta magát, úgy adta vissza az igazolványainkat.

– Remélem, nem zavarta önöket senki az este folyamán.

– Köszönjük az aggodalmát, de nem.

– További kellemes estét kívánok.

Szabályos hátraarcot csinált, és sietősen távozott.

Leültünk a lépcsőre, úgy röhögtünk. Én azért elgondolkoztam azon, hogy ha nem Julival vagyok, hanem mondjuk pár hónappal ezelőtt Eszterrel, aki ugyan szintén Nárai tanítvány volt, de akinek az apukája nem került ki élve onnan, ahonnan a tanár úr vissza tudott térni az egyetemi katedrára, akkor hogyan végződött volna ez a kaland.

Több mint egy héttel később játszottam újra a Miniatűrben. Amikor ránéztem a zongorára, megdöbbenten láttam, hogy milyen fekete-fehér. Játszottam egy bluest. Fekete-fehér. Red Roses for a Blue Lady. Fekete-fehér. Green-Green Grass of Home. Fekete-fehér. Reménytelen.

Felnéztem a bárpultra. Egy viszkisüvegről két aranyos terrier nézett rám. Egy fekete és egy fehér. A címkén a márka: Black & White. Munka közben nem szoktam inni, de most kértem egy pohárral. Ízlett. Azóta is azt iszom.